

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Академиялық жазылым (жанр заңдары)

ЖАРИЯЛАНДЫ
11.12.2023СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/147809/

Аңдатпа: Көптеген ғылыми ұйымдар халықаралық рейтингтердегі жеке позицияларына мұқият назар аударады. Осыған сәйкес институттар мен университеттердің қызметкерлері мен студенттерінің жарияланатын мақаласының дәйексөз көрсеткішін жақсарту қажет. Сапалы мақалалар жасау үшін студенттердің арсеналында академиялық жазудың практикалық дағдылары болуы керек. Сол себепті қазір университеттерде академиялық жазылым пәні енгізілген.

Аннотация: Многие научные организации уделяют пристальное внимание своим личным позициям в международных рейтингах. В соответствии с этим необходимо улучшить цитируемость публикуемой статьи сотрудниками и студентов институтов и университетов. Чтобы создавать качественные статьи, студенты должны иметь практические навыки академического письма в своем арсенале. Поэтому сейчас в университетах введена дисциплина академической подписки.

Annotation: Many scientific organizations pay close attention to their personal positions in international rankings. In accordance with this, it is necessary to improve the citation of the published article by staff and students of institutes and universities. To create high-quality articles, students must have practical academic writing skills in their arsenal. Therefore, the discipline of academic subscription has now been introduced in universities.

Кілт сөздер: академиялық жазылым, ғылыми мақала, академиялық шолу, монография, диссертация, екіншісіне аннотация, тезистер, реферат, мамандандырылған энциклопедиялық мақала, академиялық презентация, ғылыми жоба.

Ключевые слова: академическая подписка, научная статья, академический обзор, монография, диссертация, аннотация к другой, тезисы, реферат, специализированная энциклопедическая статья, академическая презентация, исследовательский проект.

Keywords: academic subscription, scientific article, academic review, monograph, dissertation, annotation to another, theses, abstract, specialized encyclopedic article, academic presentation, research project.

«Мақаланы қалам өзі тілегенде жазса - сөз кестелі болады» Әлихан Бөкейханов

Жазу түрлері:

Жазу түрлері тек стилистикамен ғана емес, сонымен қатар адресатпен де ерекшеленеді. Академиялық мәтіннің адресаты ең тар және нақты: бұл кәсіби қауымдастық. Сондықтан мен академиялық жазуды қатаң Конвенция жүйесі ретінде анықтайтын едім. Оларға тұжырымдамалық тіл мен терминологиялық аппаратты қолдану, ойды орналастырудың сызықтық логикасы, сәйкессіздіктерді барынша жою, әр тұжырымның дәлелдерін келтіру жатады

Академиялық мәтіндерге қандай талаптар қойылады?

- Негізгілерінің бірі-ғылыми этика. Мен бұл тұжырымдамаға бірнеше маңызды аспектілерді қосар едім. Біріншіден, бұл ғылыми коммуникация ережелерін сақтау, яғни зерттеушінің ерекше ұстанымы, сонымен бірге сыйластық және басқа пікірлерге қатысты сыни ой. Екіншіден, бұл дәйексөз этикасы, оның негізгі принципі-өзінің және басқалардың ойларын дәйекті түрде бөлу.

Курстық және дипломдық жұмыстары қандай жанрға жатады?

- Менің ойымша ол бастапқы ғылыми мәтіндерді оқу формаларына жатқызар едім. Яғни, ең дұрысы, студент өнер көрсетуі керек зерттеуші ретінде: ол өзіне ешкім әсер етпейтін және оған қызықты болатын мәселені көтереді және онымен академиялық форматта жұмыс істеуді үйренеді.

Академиялық жазудың өзіндік жанрлық жүйесі бар ма?

- Дәстүрлі түрде академиялық жанрлар бастапқы және қайталама болып бөлінеді. Біріншісіне ғылыми мақала, академиялық шолу, монография, диссертация, екіншісіне аннотация, тезистер, реферат, мамандандырылған энциклопедиялық мақала, академиялық презентация, ғылыми жобаның сипаттамасы жатады. Сонымен қатар, ғылыми байланыста болатын жанрлар бар және публицистикалық стильдер, мысалы, публицистикалық мақалалар.

Ғылыми мәтінді құрудың қандай кезеңдері бар?

- Бірінші ғылыми мәтінді жазу әдістері мен тәсілдері жеке ойлау стилі мен тәжірибесіне байланысты жазылуы тиіс. Екінші маңызды кезең дереккөздерді

таңдау, тақырып бойынша әдебиеттерді оқу және конспекттеу, сонымен қатар зерттеу объектісі туралы ақпарат жинау. Үшінші қадам-жұмыс құрылымын құру. Бұл тезистер, танымдық карта, логикалық байланыстар жүйесі болуы мүмкін. Төртіншіден, сіздің авторлық талдауыңыз, түсіндіру идеялары мен әдістері, мүмкін тұжырымдарыңыз. Әрі қарай, сіз егжей-тегжейлі жоспар құрып, оның негізінде мәтін жасай аласыз.

Қазақ тілінде жаза бастаған авторларға неге назар аудару керек?

- Белгілі бір журналды немесе газеттерде жарияланған мақалалардың тақырыбы мен мәселелерімен танысып, зерттеу тақырыбын стилистикалық және тақырыптық жағынан талдау керек. Содан кейін оны халықаралық академиялық қоғамдастықтағы беделді зерттеушілерге сілтеме жасай отырып, сонымен бірге жаңа материал мен авторлық көзқарасты енгізу арқылы жүзеге асу керек. Және мақаланы талаптарға толық сәйкес етіп рәсімдеу қажет.

Ғылыми мәтіндерді өз бетіңізше жазуды үйренуге бола ма?

- Кез келген студент үшін академиялық дискурсты меңгерудің бірінші кезеңі реферат болып табылады. Егер ол дәрістің механикалық стенографиясы екенін түсінсе уақытты ысырап ету, содан кейін ақпаратпен жұмыс істеуді үйрене бастайды: оны құрылымдау, мағыналы және маңызды емес нәрсені бөліп көрсету, шеттерге сұрақтар қою және ескертулер жазу.

Қорытындылай келе,

Академиялық жазу-бұл өз ойларын қысқаша, сонымен бірге жеткілікті сенімді ғылыми мәтін арқылы білдіру және негіздеу мүмкіндігі. Академиялық жазудың көмегімен соңғы бірнеше онжылдықта әртүрлі елдер арасында ғылыми және білім беру байланысы жүзеге асырылуда. Оның принциптерін әлемдегі ең құзыретті ғылыми басылымдардың жетекші редакторлары басшылыққа алады, сондықтан кез-келген ғылымға мансап сатысында көтерілу жолын қамтамасыз ету үшін оларды әркім игеруі керек.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Оспанов Е.Т Академиялық жазылым: жоғары оқу орындарына арналған оқы құралы 2018
2. Радаев В. В. Как написать академический текст // Вопросы образования. – 2011. – № 1. – С. 271-293